

MONITOR WARSZAWSKI.

W WARSZAWIE DNIA 28. LUTEGO 1825. ROKU W PONIEDZIAŁEK.

Dostrzeżenia meteorologiczne w Warszawie.

Dnia		Cieplomierz R.		Barometr.		Wiatr.		Stan Nieba.
		Stopni zimna	—	Cali	linij			
26	Zrana . . .	Stopni zimna	—12	Cali 28	linij 1,2	Wschodni	Północno-wschodni	Słońce.
	Popołudniu . .	Stopni zimna	—7	„	— 1,0	„	Wschodni	Słońce.
	Wieczorem . .	Stopni zimna	—11	„	— 1,3	Wschodni	Północno-wschodni	Chmury.
27	Zrana . . .	Stopni zimna	—13	Cali 28	linij 1,5	Wschodni	Północno-wschodni	Szron.
	Popołudniu . .	Stopni zimna	—7	„	— 0,0	Wschodni	Północno-wschodni	Chmurno.
	Wieczorem . .	Stopni zimna	—9	27	— 4,6	Wschodni	Północno-wschodni	Snieg pruszy.

OBWIESZCZENIA RZĄDOWE.

Komisya Woiewództwa Mazowieckiego.

Podaje niniejszém do publiczney wiadomości.

1). Ze prawo propinowania we wsi Ułomi w Ekonomii Raciążek, obwodzie Kuia-wskim położony, w wieczną lub czasową dzierżawę, podług życzenia Pretendentów za sumę Złt. pols. 200. rocznie wypuszczone zostanie od 1. Czerwca r. b.

Termin do układow o dzierżawę téy Propinacyi wyznacza się na dzień 14. Marca r. b. w mieście Włocławek, w Biórze Kommissarza Obwodu Kuia-wskiego. —

Maiący przeto chęć licytowania tego do-chodu zechcą się stawić w dniu i miejscu oznaczonym, gdzie o wszystkich warun-kach, pod iakiemi propinacya ta zadzier-żawioną będzie, w każdym czasie wiado-mość powziąć mogą. —

2). Ze folwark separatny Jasień w Eko-nomii Lubochnia, w obwodzie Rawskim sytuowany wypuszczonym zostanie w trzech letnią od 1. Czerwca r. b. dzierżawę, za sumę zło. pols. 3,046. gr. 4. rocznie wy-noszącą. —

Termin do układow o dzierżawę na dzień 14. Marca r. b. przeznaczają się w Biórze Sekcyi Ekonomiczney wydziału Skar-bowego, posiedzenia swe w Pałacu Rządowym przy ulicy Przejazd pod N. 646. od-bywający, wszystkich więc chęć dzierżawienia mających, wzywa Kommissya Wo-iewódzka niniejszém ażeby przysposobi-wszy się w dowody kwalifikacyi, postano-wieniem JO. Xięcia Namiestnika z dnia 24. Stycznia 1818. r. przepisany, tudzież w go-towiznę odpowiadającą półroczney dzierżawie, zgłosili się do Sekcyi Ekonomiczney, gdzie o szczegółowych dochodach tego fol-warku, iako też i o warunkach dzierżaw-nych potrzebna wiadomość udzieloną być może.

Radca Stanu Prezes, w zastępstwie
Kozuchowski.
Sekretarz Jeneralny, Filipecki.

W A R S Z A W A.

— JO. X^{te} Namiestnik Króleski miano-wał Prezesem Trybunału cywilnego Woie-wództwa Augustowskiego w Łonży, JW. Walentego Wierzchlejskiego, dotąd Radcę Prokuratorzyi Jeneralney, który dnia 21. b. m. w Sądzie appellacynym na ten Urząd wykonał przysięgę.

— JW. Jenerał Baykow Ces. Ros. Rze-czywisty Radca Stanu powrócił z Wilna do Warszawy.

— X. Rektor Szkoły Woiewódzkiej XX. Piiarów w Warszawie ma honor donieść

Szanowney Publiczności iż stósownie do Reskryptu Wysokiey Kommissyi Rządowey Wyznań Religijnych i Oświecenia Publi-cznego, Examen półroczny uczniów Szko-ły rzeczony, odbywać się zacznie dnia 1. Marca r. b. we Wtorek i trwać będzie podług liczby oddziałów klass, przez dni dziesięć, to jest: przez dzień 1. 2. 3. 4. 5. 7. 8. 9. 10. 11. według rozkładu nauk przez Towarzystwo do ksiąg elemen-tarnych zrobionego. Uczniowie zatem kaźdego oddziału odbywszy swój examen w dniu przeznaczonym, tegoż samego dnia zeydą się po południu na godzinę 3cią do swojej Klassy przyniosłszy z sobą kaźdy weześnie mu, daną drukowaną kartę, z zapelnieniem rubryk do zapisu szkolne-go potrzebnych, i przez Rodziców, Opiekunów, lub dozór nad sprawowaniem się ucznia mających, podpisaną, oraz opłatę szkolną na półroczcie letnie, lub Attest urzędowy uwolnienia od nię; otrzyma kwitaryusz, i nadal stósownie do swego uspo-sobienia i moralnego sprawowania się umieszczony będzie w klasie przyzwoitey. A tak z końcem Examinu ukończy się Za-pis dziesięciu oddziałów klass i kontrola kwitaryuszowa zamkniętą zostanie, poczem już żadnego ucznia Rektor nie będzie mógł przyjąć.

— Od dnia 1. b. m. wolno iest Kobietom konno iezdzić w bocznych ulicach Saskiego Ogrodu, od godziny 6 z rana do 5 po południu. Wielka środkowa ulica iest od tego wyłączona. Prócz maszalerza może mieć Kobieta przy sobie ieszcze jednego mężczyznę towarzyszącą iey konno.

PRZYIECHALI (dnia 26 i 27 Lutego.)

Lubinska Józefa Hrabina z Długiej-koscielny — Tólnska oby-w. z Częstochowy — Korytowska Bry-gida Pułkownikowa z Międzyrzycza — Poletelo Jan Kasztelan z Lublina — Wasilewski Jan Rad-ca z Łowicza — Dąbrowski Józef Obyw. z Rudy — Jabłonowski Stanisław Xiąże z Siecie-chowa — Łaszczynski Kazimierz Obyw. z Gur-na — Kazanowicz Platnik z Krasnego stawu — Boski Nikodem Obyw. ze wsi Dordy.

WYIECHALI (dnia 26 i 27 Lutego)

Ohm Albert ogrodnik do Wiednia — Hey-feld Karól Fryderyk kupiec do Gdanska — Kul-czycki kapitan do Modlina — Strzyzewski Piotr Pułkownik do Jabłonnéy Woli — Wielopolski Alexander Hrabia do Chrobrza — X. Zmije-wski Antoni Proboszcz do Pultaska — Podoski Antoni Hr. do Rusinowa — Zboinski Hr. do Pie-przewa — Kalisz Szymon kupiec do Lubrania — Krasinski August Hrabia do Węgrzynowa.

z Petersburga 30 Stycznia. (12 Lutego.)

— Panowie Burnett, angielski Pułkownik, i Blakhead Parish, przydani do Poselstwa

Króla Jmci W. Brytanii, i P. Baron Lin-den, Sekretarz Legacyi Wirtembergskiej, mieli zaszczyt bydź przedstawionemi N. Cesarzowi i N. Cesarzowey Matce dnia 28. b. m. przed balem.

— Hrabia Ferronays, poseł francuzki po-wrócił dnia 29. m. do Petersburga.

— P. Savelow, synowiec Hrabiego Gurie-wa, i urzędnik bióra dóbr korony w Moskwie, mianowany został Kamerjunkerem J. C. Mości.

— Donoszą z Krymu co następuje: Da-wniey potrzeba było koniecznie odbydź konno część drogi prowadzącą do nikityń-skich osad, lecz teraz cały batalion pracuie aby ią uczynić dogodną dla powozów. Słońce świeciło codziennie choćby tylko przez chwilę przy końcu Października, lubo deszcze i burze zapowiadały już ię-sień na początku tegoż miesiąca. Po pierw-szym iesiennym deszczu krzaki róż miesię-cznych i róży Damaszku, które są tak piękne i wonne, zostały obficie okryte pękami i kwiatami. Rozwinęło się także wiele innych różnych kwiatów ogrodowych i polnych na trawnikach okrytych zielono-scią. Wielka ilość drzew zawsze zielonych, i rozmaitych owoców będących w planta-cyach Nikityna, zadziwia oko przyjemnie nawet i w późney porze roku. Znaczny niedostatek wody mający tak wielki wpływ na uprawę tych nowych założeń, musi ko-niecznie pochodzić z zaniedbania źródeł i dawnych akweduktów, lecz iest ona mniej potrzebną latorośli winney, drze-wu oliwnemu, morwie, aniżeli innym ro-ślinom.

— Zaufanie czasem nierozmyślne, z któ-rém rodzice polegają na nieznaomych, naywięcey cudzoziemcach, powierzając im wychowanie swoich dzieci, było powodem Ministrowi Oświecenia do zwrócenia ich uwagi na mądre rozporządzenia Ukazu z 1757 r., podług którego osoby poświęca-jące się nauczaniu w domach prywatnych, powinny bydź opatrzone w zaświadczenia zdolności, osoby zaś przyjmujące do sie-bie Gwuernerów bez tak ważnego świade-ctwa, podlegają pieniężney karze 100 ru-bli. Niemożna dosyć powtarzać publiczności tego środka, który ma cel ustrzeżenia mło-dzieży od niebezpieczeństw, na które ią wystawia zbyt częste nadużycie u-fności w Nauczycielach położony.

(Dz. Pet.)

— W Uniwersytecie naszym oddano na-kę literatury wschodniey, Professorowi Sę-kowskiemu i iego Adjunktowi P. Dżafar ro-dem z Persyi. Instytut Wschodni założo-ny w roku 1823 przez Hr. Nesselrode Mi-

nistra Sekretarza Stanu Spraw Zewnętrznych, liczy teraz tylko 16 uczniów, lecz pomnoży się na przyszłość. Prócz trzech głównych języków Azji: arabskiego, perskiego i tureckiego, nauczać tam będą tatarskiego, mongolskiego, kałmuckiego, mandczu, chńskiego, ormiańskiego i nowogreckiego. Instytut wysłał już czterech uczniów do Kaukazu, gdzie ich ma użyć jako tłumaczyw Generalny Gubernator *Jermolow*. Rząd tego zakładu powierzony został Radcy Stanu *Adlung*. Mówią że drugi taki Instytut urządzony będzie przy głównym sztabie J. C. Mości.
(Dz. Frk.)

z Gota 11 Lutego.

Dziś rano o trzech kwadransach na siódmą godzinę ostatni Xiążę Goty i Altenburga Fryderyk IV zakończył swe życie na gwałtowne uderzenie krwi do płuc. Trzeci Agnaci (krewni z linii oycy) obięli dziedzictwo po nim, a przez wydane patenta, dotychczasowe tak mądre Ministerium iedyną i wspólną najwyższą władzą mianowali, aż do dalszego w tym względzie postanowienia.

z Frankfurtu 18 Lutego

— W *Hildburghausen* połączyły się gminy wyznania luterskiego i kalwińskiego w ieden Kościół protestancki. Xiążę panujący jako doczesny naczelnik Kościoła ewangelickiego w swoim Xięztwie zezwolił na to, lecz dodał że na przyszłość każdy wyznający religią reformowaną, który przybędzie do iego kraju musi przyłączyć się do Kościoła ewangelickiego. (Et.)

— W Obwodzie Reienicy Monasterskiej ukończono mimo wszelkich trudności 13½ mili traktu bitego, od którego już myto pobierają, pomiędzy temi jest tylko 4½ mili piaszczystego traktu bitego. Z tak wielkimi trudnościami przychodziło walczyć, iż każda mila w ogóle uważając 40,000 Talarów kosztowała, a oprócz tego utrzymanie kosztować będzie 500 tal. rocznie. Reienicy Króleska od dwóch lat robotę dróg bitych iak tylko można było na naydrobniejsze części podzieliła, aby puszczając w antreprzyę, podać ją w ręce klasy najwięcej robotą zajętych, usuwając przez to możniejszych spekulantów. Postępowanie takowe skutek wyborny utwierdził.

— Jak wielki odbyt wody mineralnej w *Nieder Selters, Fachingen, Schwalbach* i *Weilbach* być musi, i ztąd nieiako wnosić można, iż Administracya tych wód, do obwiązywania tylko korków u butelek potrzebuie na rok około 60,000 skór owczych.

— Gazeta Aszafenburska przytacza osobliwsze zdarzenie trzech złoczyńców zamkniętych w więzieniu w *Hersfeld*, przepiłowało iedną kratę okna; umieli ją potem tak zręcznie wprawić napowrot za pomocą chleba ulepionego z gliną, że ślusarz który w pewnym czasie oglądał stan zamków i krat, tego nie postrzegł. Czytelnik spodziewa się że którego poranku strażnik zastał klatkę otwartą i pustą; wcale nie; te łotry nie żądały wolności, lecz wygodniejszego odbywania swego rzemiosła. Od kilku miesięcy co noc wychodzili na kradzież, powracali przededniem do więzienia i wkładali swoje kaydany. Może by to trwało przez długi czas, gdyby w iednym domu w *Oberhaun* gdzie zabili wła-

ściciela i iego matkę, krzyki córek, które zamknąwszy się na górze wołały o pomoc, nie zmusiły ich do spiesznej ucieczki, i do zostawienia części swojej odzieży po której sprawiedliwość ich odkryła.

z Hamburga 18 Lutego

W wydanej pod dniem 12 b. m. odezwie do składek wszystkich mieszkańców królestwa Hannowerskiego zachęcający, J. K. M. Xiążę *Cambridge* staął na czele centralnego komitetu do wsparcia wylewem dotkniętych. Według doniesień ze Stade do dnia 10 b. m. dochodzących, 7,000 domów było zalanych w Xięztwie Bremeńskim i kraju *Hadeln*, które w znacznej części zniszczone zostały; przeszło 50,000 ludzi znajdowało się w największym niebezpieczeństwie życia lub w nędzy i ubóstwie; była rozmaitego gatunku niezliczona ilość zatona: 200 ludzi przeszło woda pochłonięła. To wszystko jest tylko częścią téj nieprzebranéj nędzy i spustoszeń iakie padły na okolice nadmorskie począwszy od *Ekonomii Winsen* aż do granic *Niderlandzkich*, a osobliwie w *Wschodniej Fryzji*.

— Według wszelkich podań i porównań, gdy po pewnych miejscach ustawione miary, nie dochodzą tak wysoko, aby z pewnością cale odznaczyć się dały, zdaie się iż wylew dnia 4 Lutego przeszło do 21 stóp wysokości doszedł. (L. d. B.)

z Brukselli 14 Lutego.

— Hollenderskie gazety są napełnione wiadomościami o straszliwych spustoszeniach, zrządzonych przez orkan z dnia 4 b. m.; doknął on prawie wszystkie okolice. Wszystkie zasiewy są zniszczone, a pola potrzeba na nowo zasiewać. W grobli przy *Waterland* zrobiła woda otwór na 96 stóp głęboki a na 33 szeroki, iednakowóz będzie naprawiony w końcu bieżącego miesiąca. Cale miasto *Zwoll* stało pod wodą, a dnia 7 b. m. naliczono już w niem 19 utoniętych osób. Przy *Kampen* zawałiło się 8 domów, a 14 osób zostały w gruzach zagrzebane; na wyspie *Kamper* zapadł się dom ieden z 9ciu ludźmi, a w *Kamperveen* ani iedno prawie bydłę nieocalało. Piękna wieś *Bork* przy *Amsterdamie* i 36 innych wiosek stoją pod wodą; w *Texel* zginęło bardzo wiele bydła, pomiędzy innemu obora ze 150 skopami. Stratę była rogatego cenią w ogóle 10,000 sztuk a owiec 100,000. Dnia 8 przybyło do *Amszterdamu* 200 nieszczęśliwych na łodziach, pomiędzy któremi znajdował się także ieden biedny człowiek, trzymający na ręku dziecie swoje zmarłe od głodu i zimna podczas żeglugi. (G. B. H.)

— Na wyspie *Goos* powódź tak nagie wezbrała, że nawet i zaiące ocalić się niemogły, i znaleziono ich 25 utopionych. W *Zelandji* wiele grobel przerwanych. W *Zaardam* obadwa reformowane Kościoły sa napełnione bydłem, któremu iednak niedostaie paszy. Na brzegu *Ostzannen* brakuie czółen, tak dalece iż niemożna było ratować nieszczęśliwych. Nieszczęścia zrządzone przez tę powódź są nieprzeliczone.

— Nakazana przez Króla Jmć pod d. 9 b. m. składka na wsparcie wylewem zubożonych, rozciągnięta iest na cale królestwo, żadnego nie wymiując domu. Nadto Król Jmć rozkazał aby zbożem i t. p. naładowane statki niezwłocznie do okolic zalanych udały się.

— Król Jmć zalecone przez Siebie składki domowe pomnożył 100,000 Zł. z prywatnej swéj kassy, nie rachując w to summ przeznaczonych na wsparcie naywiększym niedostatkiem uciesnionych.

— Właśnie w téj chwili nadeszła wiadomość iż powszechnie ulubiony Xiążę *Następa tronu* wczoraj rano (dnia 13 Lut.) znajdował się w *Północnej Hollandji* w miejscach wylewem dotkniętych, przykładając się wsparciem i radą do ulżenia nieszczęść. Dziś Jego Królewiczowska Mość do *Overysel* udać się zamysłał.

— Spodziewają się iż za dziesięć dni zdołają naprawić tamy w miejscu głównej przerwy w *Durgendam*.

— I *Utrechcka* prowincya wiele ucierpiała przez wylew.

— Gazety wpółurzędowe nie niewspomniały o słabości której Król Jmć od nieiakiemu czasu podlegał; milczenie to nie w swojej porze stało się powodem do fałszywych wieści; i tak czytamy w *Gazetach Paryzkich*: »Zdrowie Króla Jmci *Niderlandzkiego* zamiast poprawiać się, coraz większą wznieca obawę. Korzystając z téj sposobności mamy honor zaspokoić w tym względzie naszych *Paryzkich* kolegów, zapewniając ich, iż stan zdrowia J. K. M. codziennie się polepsza, i zupełne wyzdrowienie blizkiem iest bardzo.«

(Oracle.)

— Przedaia w teraz w *Loedynm* wino krajowe, które wcale niezłe bydz ma, litron po 25 centimów.

— W miesiącu *Lipcu* b. r. nastąpi w *Harlem* wystawa przedmiotów krajowego przemysłu. Rozdane będą nagrody w złotych srebrnych i bronzowych medalach.

— W *Antwerpii* pokazywano 6 wołów które razem ważyły 7260 funtów; naytęższy z nich ważył 1470 fun. (G. B. H.)

z Londynu 12 Lutego.

— Król dawał posłuchania w swoim pałacu w *Carlton* od drugiey aż do piatęy. Wszyscy Ministrowie mieli prywatne posłuchanie u N. Pana.

— Dziennik urzędowy (*Kondon Gazette*) donosi że Xiże *Northumberland* mianowany iest nadzwyczajnym posłem i Ministrem pełnomocnym do assystowania przy obrzędzie namaszczenia Króla Jmci *Francuzkiego*.

— Taż gazeta donosi że P. *Lamb* mianowany Ministrem pełnomocnym przy dworze *Madryckim*.

— Dnia 6go *Izba niższa* nie zebrała się w komplecie prawnym.

— Dnia 7 Lut. *Hrabia Liverpool* wniósł dawniey zapowiedziany projekt »względem mianowania *Kommissji* do rozpoznania stanu *Irlandji*, szczególnie zaś we względnie okoliczności, które mogły być powodem do rozruchów w téj części *Zjednoczonego Królestwa*. »Po uczynionych uwagach przez Hr. *Darnley*, *Margrabię Landsdown*, i *Lordów Holland* i *King*, wniesienie tego projektu przyjęto.

— Na *Posiedzeniu Izby niższej* z d. 8. Doktor *Lushington* doniósł *Izbie* o następującem zdarzeniu: dwóch *Katolików* *Irlandzkich* zaślubiło dwie *Prezbyteryanki*; małżeństwu pobłogosławił Xiądz katolicki. Natychmiast *Magistrat* wtrącił ie każde z osobna do więzienia, i co zgroza wyznać publicznie, prawo *Irlandji* upoważnia to barbarzyństwo. Xiądz katolicki musiał uchodzić ponieważ to prawo naznacza za czyn takowy karę śmierci. Za-

ny członek żądał aby Izba wstawiła się za uwięzionymi i zasłoniła Xiędza katolickiego przed wściekłością fanatyzmu protestantów. Wniosek jego przyjęty został, i w tym przedmiocie adres podany będzie Królowi. (Et.)

— Rozprawy o towarzystwie Katolickim zajął całe posiedzenie z dnia 11. Lutego w Izbie niższej, a chociaż trwały do wpół do drugiej rano, odroczone ie aż do 14. t. m. Nigdy jeszcze spory z obu stron żywsze nie były.

— Towarzystwo Katolickie zgromadziło się w Dublinie dla naradzenia się nad grożącym mu niebezpieczeństwem. Postanowiło przełożyć parlamentowi przez Hrabiego *Donoughmore* prozbę aby wprzód rozpoznano ustawy towarzystwa nim prawo o jego istnieniu wyrzeczce.

— Dziennik *Star* czyni następujące uwagi: „Parlament terażniejszy rozpoczął swój zawód na samym początku nowego panowania, tym sposobem pięć lat dopiero bytu swojego liczy, a już szóste posiedzenie rozpoczął. Ostateczny kres rozwiązania jego nastąpi w Kwietniu 1827. Choć więc według wszelkiego podobieństwa przed Czerwcem lub Lipcem r. 1826 rozwiązany nie będzie, z tém wszystkiém już zaczyna się Epoka w której reprezentanci ludu zająć się powinni utwierdzeniem swęj więtości. Zdaie się iż téy uwadze przypisać należy tak szybki postęp wszystkiego, co publicznemi interessami zowią: trudno pojąć panujący w tym względzie pośpiech; wszystkie rachunki i roczne Bile są już do przedstawienia gotowe, równie iak projekta wydatków. Kanclerz izby skarbowey i Sekretarz iego Pan *Herries* naysurowsze wydali rozkazy do wszystkich wydziałów rządowych względem pośpiechu i sami osobiście nad skrupulatném wykonaniem tychże rozkazów czuwali. Jest to zaiste wielkie udoskonalenie nowego trybu administracyi, gdy wszystkie rachunki i projekta gotowe są do przedstawienia na pierwsze dni posiedzeń parlamentowych. Przed obudwoma poprzedzonymi zgromadzeniami izb, papiery rzezone ledwie po upłynieniu dwóch lub trzech miesięcy posiedzeń przełożone bydz mogły. Interesa prywatne Parlamentu, to jest bile zatwierdzenia nowo utworzonych kompanii i t. d. znaczną część czasu terażniejszego zebrania się zajmą. Jako przykład mnóstwa dotąd niesłychanego projektów, przytoczymy tu tylko, że jeden członek izby niższej ma do wniesienia 50 Bilów tego rodzaju. Zatrudnienia te zajmując nadzwyczaj Kommissye Parlamentowe, mogą znacznie przedłużyć iego terażniejsze zebranie się.“

— Dnia 7. Lutego Pocztą Lizbońską odebrane listy z Portugalii, nie są tak pomyslné, iakby tego z dawniejszych spodziewać się należało. Nowi Ministrowie nie obicli urzędów swoich z tém zaufaniem iakiego oczekiwano; nawet tymczasowo tylko zastępujący Pan *Pinheiro* nowo mianowanego Ministra interessów zagranicznych aż do iego przybycia, niechciał przyjąć odpowiedzialności na siebie za ten urząd. Odjazd Hrabiego *Subserra* odłożony został i zaczęto nawet powątpiewać, czy wcale przyydzie do tego. Zniecierpliwością oczekiwano przybycia Pana *Stuart*, w tém przekonaniu, iż się nawięcey przyłożyć może może do ustalenia wątpliwego stanu Gabinetu portugalskiego.

— Nie możemy zrozumieć dla czego dzienniki Paryzkie rozpościerają swoje

wnioski nad zmianą Ministrów w Lizbonie. Wszystkie usiłują w tém zdarzeniu odkryć coś więcey a niżeli wolne użycie władzy Króleskiej. Z iednéy strony uidaia go za tryumf polityki Angielskiej, a z drugiey utrzymują że wpływ Francyi nie poniósł przez to uszczerbku.

Nie w tém iest prawdziwy punkt widzenia rzeczy; nie tak dowodziliśmy gdy Francya postanowiła wydać wojnę Hiszpanii. Żaden oświecony polityk, żaden statysta nie poczytywał ią iako powód zmartwienia dla tego kraju i nie opłakiwał straty wpływu naszego do gabinetu gdzie od 1814 użyc go nie mieliśmy sposobności. *)

Cóż w tém tak dziwnego że W. Brytania posiada niejaka więtość w radzie państwa które, tak iak Portugalia, ze wszystkich stron przystępne iest od morza. Pewni iesteśmy że oświeceni członkowie gabinetu Tuilleryyskiego nie widzą rzeczy z tak fałszywego stanowiska. Wiedzą na iakiej podstawie opiera się równowaga Europy, i nie podobna do prawdy aby uważali iako nieprzyjacielskie względem Francyi, środki tak iawnie przedsięwzięte dla utrzymania téy równowagi, a tak potrzebne, w téy chwili zwłaszcza, dla spokoyności Europy.

Plany o których wykonanie tak często kusilo się w Lizbonie stronictwo mieniające się narzędziem osób znakomitych w kraju i jeszcze znakomitszych w krajach zagranicznych, były takie, iż musiały zwrócić uwagę mocarstwa, które więcey niżeli wszelkie inne zajmują się utrzymaniem spokoyności i prawey władzy w Portugalii. Sama tylko złośliwość ducha stronniczego może z takiego zdarzenia brać powód powstania przeciw Ministeryum, które uprzedzić go nie mogło: gdy toż samo zdarzenie zmierza do ustalenia pokoju w Europie na zasadach ustanowionych w Wiedniu w 1814 r. (*Courier*.)

— Z okazji parlamentowych festynów dawanych przez mowcę niższej izby, *Morning-Herald* powiada, że mowca pobiera co rok 6,000 F. S. pensyi z dochodów iednego hotelu, i dostaje nowy srebrny serwis za każdym zwołaniem Parlamentu.

— Listy z wyspy Śtéy Heleny z dnia 12 Grudnia użalają się na bardzo mały handel, który od czasu śmierci Napoleona tamże czuć się daie. *G. B. H.*

z Madrytu 2 Lutego.

— Król doznał nowego paroxyzmu podagry, który go przymusił nieopuszczać łózka.

— Xiążę *Villahermosa*, poseł Hiszpański w Portugalii, otrzymał rozkaz, aby się w przeciagu 48 godzin udał w miejsce swojego urzędowania.

— Mówią tu teraz o umowie zawartéy z pewną Hiszpańską kompanią względem wybudowania dwóch liniowych okrętów, 6ciu fregat i 6 brygów. (*G. B. H.*)

— *Lucyan Murat* znajdował się w Gibraltarze chcąc, iak mówił, popłynąć do Stanów Zjednoczonych; schwytyany na ziemi hiszpańskiej uwięziony został i osadzony w Algeiras. Tam zapytywał go się Jenerał *Józef O' Donnel* który nie ukry-

1) *Kuryer* ma bardzo krótka pamięć; poskromienie rewolucyi Hiszpańskiej za pomocą wojska Francuzkiego tak zmartwiło i rozia trzelo polityków a nawet statystów angielskich, że iawnie w parlamencie życzylzy zwycięztwa strażnikom Ferdynanda VII.

(Przy. *Red Etoi*.)

wał mu rozkazu odebranego z Madrytu, aby go uwięził iezeli tylko wstąpi na ziemię hiszpańską.

z Paryża 15 Lutego

— Margrabia *Clermont-Tonnerre*, Minister wojny, przełożył Królowi: że Kommissya wyznaczona postanowieniem Króleskiém z dnia 30 Czerwca 1824 dla zebrania faktów i dokumentów mogących wykazać rządowi przyczyny i nagłość kredytów dodatkowych na rok 1823, ukończyła swoię pracę. Ważne fakta rozwinięte w nięj ciągną na wielu pierwszych urzędnikach administracyi woyskowej i usprawiedliwiają podeyrzenie przeniewierstwa wielu osób w cywilności. Monarcha w skutek tego przełożenia rzecz tę odesłał do Ministra sprawiedliwości aby osądzoną była podług praw Królestwa.

— Król na przełożenie Xięcia *Doudeauville* Ministra domu Króleskiego, który sam zwiedził dokładnie ten zakład, nadał nazwisko *Zakładu Króleskiego* zakładowi P. *Happey* czyszczenia wody z Sekwany przez użycie węgla.

— Xiądz *Maccarthy* miał w poście miewać Kazania u dworu; lecz gdy słabość nie dozwoliła mu wypełnić tego obowiązku zastąpił go Xiądz *Giraud* Proboszcz Katedralny w Clermont i Wielki Wikary Dyecezyi. Duchowny ten, miał pierwsze Kazanie w dzień Oczyszczenia N. Panny wieczorem w obliczu Króla i rodziny Króleskiej. Mówił o uszanowaniu ludzkim i stawiał za przykład Króla, który się zaszczyc gruntowną pobożnością. (Et.)

— Król kazał złożyć Hrabinie *La Ferronays* żonie Posła francuzkiego przy dworze rossyyskim, sumę 3000 fr. na wsparcie Francuzów którzy uszkodzeni zostali przez wylew w Petersburgu.

— J. K. M. Król Sardynii wyniósł Xcia *Carignan* ze stopnia Jenerał-Porucznika na stopień Jenerala jazdy.

— W izbie deputowanych P. *Fournas* wniósł projekt do odmiany niektórych artykułów statutu organicznego izby, przez którąby, iak twierdził, postęp w działaniach izby nadzwyczaj ułatwionym został. Tak n. p. odtąd nie mają bydz wybierani Wice-Prezesa, lecz z 5 kandydatów, z których iednego Król Prezesem mianuje, inni 4 przez ciąg całego posiedzenia mają bydz Wice-Prezesami. Liczba członków do ważności postanowień potrzebna, zamiast 216 wynosić ma tylko 109 i t. d. Mimo oporu P. *Benj* (*constant*) postanowiono projekt wziąć pod rozwagę. Lecz P. *La Bourdonnaye* zawołał, iż nie było nawet w tym względzie przyzwoitego głosowania. Gdy mu zaprzeczano, prosił o głos, lecz mu Prezes odmówił, wtedy wstąpił do mównicy wołając: „Więc sam sobie pozwolę.“ Z tad powstała wrzawa, a wreszcie P. *Bourdonnaye* ustąpił, prosił tylko o głos aby mógł zwrócić uwagę izby na ięj urządzenie. Dopełniono tego, lecz pierwsze postanowienie utrzymało się.

— Zmarły Monarcha francuzki, równie iak ieden z iego sławniejszych poprzedników, wiedział to dobrze, mówi Biskup *Dupuy*, że pomiędzy zatrudnieniami Królów *nayżyteczniejszém dla kraju iest czuwanie, aby dzieci wychowane były wboiaźni Boga, znały przepisy Religii i obowiązki stanu swojego.* (Wyiątek z listu Ludwika XIII do Biskupa de Poitiers z d. 15 Grud. 1640). Jakoż urządzenie, które wyszło pod dniem 8 Kwietnia zeszłego roku, pi-

wane jest w tym duchu. Oddając szkoły pod bezpośredni dozór Biskupów, urządzenie to nie nadaje Duchowieństwu żadnej władzy; wyraża tylko obowiązek połączony z ich powołaniem, i zamierza dla nich ułatwić jego wykonanie: nie jest to żadna nadzwyczajna rzecz, jest to hołd oddany téj władzy którą Jezus Chrystus powierzył swoim kapłanom ażeby czuwali nad wychowaniem religijnym i składem wiary świętej: urządzenie to nie daje w reszcie żadnych przywilejów duchownym, lecz utrzymuje i utwierdza ieden z najpiękniejszych, którego zawsze używali, to jest prowadzenia młodzieży na drogę cnoty, żywienia ich pokarmem zdrowych nauk, i zachowania ich niewinności od zarazy występków. Z tego powodu Biskup Dupuy przepisał swoim plebanom prawidła mądre i użyteczne dotyczące wyboru Nauczycieli i dozoru nad szkołami: nade wszystko zaleca ostrożność największą względem Nauczycieli. „Chcąc, mówi, ująć was na ich stronę nie omieszkaia zapewne przytaczać, że ten albo ów ma wyobrażenia religijne i wielką moralność: te ogólne wyrazy, te pochwały których wysłowienie samo pokazuje styl zwyczajny deistów, nie powinny was uwodzić. Dowiadujcie się czyli kandydat bywa w kościele, czyli zachowanie przepisy Religii i przystępuje do SS. SAKRAMENTÓW: wierność w wypełnianiu tych chrześcijańskich powinności jest najlepszą rękojmią czystości obyczajów i prawości zasad.“ Biskup dzieli potem szkoły na stypendialne i prywatne: pierwsze są pod jego bezpośrednim dozorem, drugie pod dozorem plebanów. (*Ami de la Rel.*)

— PP. Ouvrard, Rollac, i inni uwięzieni zostali 12. Lutego. P. Ouvrard wczoraj wyprowadzony został z więzienia Śtey Pelagii, i zapieczętowano wszystkie jego papiery.

— Dnia 4 b. m. wylew wody dostał się w Dunkierce do twierdzy, zniósł most, a ze wsi nadbrzeżnych aż ku Gravelingen słycać było dzwonięcie na gwałt.

— Dnia 4. Lutego wozbrane morze pędzone gwałtownym wiatrem Północno-wschodnim wzniosło się do nadzwyczajnej wysokości, okryło groblę Sangatte tak wysoko że co chwila obawiano się aby iéy nie zerwało i nie zalało całej okolicy. W Calais morze zalało trotoery portowe; w Boulogne poczyniło wiele szkody, mianowicie zniszczyło piękny zakład kąpieli morskich.

ze Stambulu 25 Stycznia.

— Wiadomość o wylądowaniu kilku tysięcy ludzi z egipskiego wojska przy Modon musiała się zasadzać na fałszywych podaniach, lub nieporozumieniach, chociaż odebrała ją Porta od Baszy ze Smyrny, i chociaż była potwierdzoną przez wiele listów prywatnych z powyższego miejsca. Widać że Ibrahim Basza wysłał z Suda kilka swoich wojennych okrętów z zapasami żywności dla twierdz Modon i Coron: lecz nie było żadnego wojska na pokładzie tych okrętów. Te zaś z którymi sam Ibrahim Basza wypłynął, udały się do wyspy Rhodus, dla przewiezienia z tamtąd pozostawionego wojska, artylleryi i wojennych zapasów do Suda, gdzie mają w krótkce byćdz przedsięwzięte przygotowania do istotnego wylądowania.

Odebrano tu wiadomość z Prewęzy, że Omer Basza udał się w pochód z wojskiem swoim z Arta do Janiny, co zdaie się byćdz

widocznym przeciwniem się rozkazowi powołującemu go na Wielkorządcę Saloniki. Jeżeli się to potwierdzi, nie pozostałoby mu nic więcej do czynienia, (ile że jego stronnictwo w Albanii znacznie się zmniejszyło) iak przeydz bez ogródki na stronę powstańców; jest to zamiar, któryby iego położenia i przyszłego losu bynajmniej nie polepszył. Tymczasem mianowanie Redschid Baszy na Walessego Rumelii i Wielkorządcę Janiny i Delvina *), sprawiło pomyślne skutki w tamtych krajach, a różni znakomiccy greccy naczelnicy tak w Agrapha iako i w Epirze, oświadczyli podanie się po otrzymaniu wiadomości o tym wyborze. (*Do. Au.*)

WIADOMOSCI LITERACKIE.

O żelazney Kurtynie w nadwornym teatrze Wiedeńskim.

(z Dostrzegacza Austriackiego.)

Pożary iakie od kilku lat wiele niemieckich i zagranicznych teatrów zniszczyły, podwoiły hacznosc rządów i prywatnych; i gdy ci ostatni rozmaite środki i sposoby zaradcze podawali, iak np. pokostowanie części spaleni podległych masą od ognia zabezpieczającą, skrapianie kwasami mineralnymi i t. p. które czy są dogodne lub nie, czas dopiero i doświadczenie okaże, wtenczas Rządy w wielu miejscach, a mianowicie w Wiedniu, starały się o stosowny i ciągły dozór nad dostateczną ilością dobrych narzędzi do gaszenia ognia, nad utrzymaniem i dobrą podziałem wystarczającej ilości wody, aby na wszelki przypadek, w każdym miejscu w pierwszey zaraz chwili, od czego najwięcej zależy, skutecznie złemu zapobiedz można było.

Mimo tego że nadworny teatr Wiedeński wybornie w powyższe narzędzia jest opatrzony, otrzymał on ieszcze mało w tych czasach używane a nader dogodne zabezpieczenie od ognia; gdy za najwyższym rozkazem zaprowadzono w nim żelazną kurtynę, którą, według doniesień afiszowych z dnia 5 i 8 Stycznia, po zakończeniu sztuki spuszczone, a to, iak w tychże afiszach wyrażono «aby w przypadku wszczętego na scenie pożaru, można ją było natychmiast od widzów odosobnić, tę dla ostatnich zapewniając korzystać, iżby bez żadnego tłoku, wolno «oddalić się mogli». Do przedsięwzięcia połączonego z tylu trudnościami, iuż w czasie feryj lipcowych roku zeszłego poczęto czynić przygotowania. Cała Kurtyna tworzy czworokąt 22½ stopy wysokości, 29½ szerokości miary Wiedeńskiej mający, wyrobiony z blachy grubey żelazney szczelnie z sobą spojoney i przymocowany do wiązania z prętów żelaznych. Proscenium dawniey iuż z Kamienia wymurowane zostało, a drzwi do Kommunikacyi z orkiestrą, audytoryum i t. d. wszystkie są z żelaza; na podłodze sceny wprawiona jest szyna żelazna w kolorze drzewa pokostowana, na której Kurtyna opuszczona opiera się; pod nią równie iak przez środek wiązania pod dachem wyprowadzony jest mur od ognia zabezpieczający, sufit por-

*) Jest to ten sam Basza, który w końcu 1822 roku dowodził pierwszą wyprawą przeciwko Mesalongi, i musiał iéy zaniechać, po doznanej klęsce dnia 6. Stycznia 1823. roku z powodu niewatpliwey podówczas zdrady Omer-Vrione Baszy. (*D. A.*)

talu malowany jest na blasze żelazney. Po zakończeniu sztuki rzeczywiście audytoryum oddzielone zostało od sceny tak iż wszyscy widzowie spokojnie oddalić się mogli, a narzędzia do gaszenia pożaru skutecznie działać były w stanie. Robotnicy śmiali, i zręczni, ciągle na scenie będący, za danym znakiem opuszczaią Kurtynę. Zaporę za której usunięciem Kurtyna się porusza, ieden zręczny człowiek może usunąć, równie na scenie iako też i pod sceną, bez najmniejszego natężenia; może się on natychmiast cofnąć, gdyż Kurtyna sama przez się opadać będzie. Gdyby zaś ieden punkt stał się nieprzystępnym, jest ieszcze dalszy drugi z którego Kurtyną władać można. Do opadnięcia potrzeba minuty czasu, nie jest to za wiele, gdy ogień i dym zwykle do góry biią, a tam mur, sufit i Kurtyna szerzyć mu się nie pozwalaią. Nadto uważano i na to aby Kurtyna nawet po zniszczeniu wiązania na którym się utrzymuje, nie opadła przed usunięciem wyżey namienioney zapory, opiera się bowiem na ryglach które wraz z zaporą usuwaią się. Ciężar saméy Kurtyny wynosi 50. Centn., a z całym do niéy należącym mechanizmem około 80 Centn. Wyrobił ją P. Sockel Nadworny Slusarz, według podanego rysunku i pod dyrekcją Cesarsko-Króleskiego Budowniczego Pana Aman członka honorowego Akademii S. Łukasza w Rzymie.

Gdy zdaie się rzeczą niewatpliwą iż większa część istnących teatrów przedzwy czy późniey, a nowo budować się mające wszystkie bez wyjątku zaprowadzą ten środek zachowawczy, gdy nad to samo Audytoryum, a mianowicie przy nowo budowanych teatrach za pomocą kamiennych wschodów, przysionków, sztucznych ganoków i t. p. łatwo zabezpieczyć się może, nie więc iuż do życzenia nie pozostaje, iak pokrycie takowego gmachu któregoby belki i wiązania całe były z żelaza. Namieniony powyżey bndowniczy Nadworny udzielił nam gruntownych w tym względzie uwag, i okazał iż przedsięwzięcie to nie jest tak dalece do wykonania trudne, owszem zyskałoby się przez to więcej daleko miejsca do urządzenia maszyneryi. Wiązanie takowe dachu może byćdz zwyczajną dachówką pokryte. Wzniesienie wielkich gmachów fabrycznych w Anglii tym sposobem zabezpieczonych, mówi za podobieństwem wykonania podanego przez nas wcześniey projektu.

ROZMAITOSCI.

— Według doniesień z gór Szlązkich nadzwyczajne tam wichry panowały w pierwszych dniach b. m. i tak wielkie spadły śniegi, iakich najstarsi ludzie nie pamiętali. Dnia 3 b. m. najmocniejszy był wicher, i śnieg największy padał. W okolicy Neurode ładowne bryki tak dalece śnieg obsypał, iż odprężone konie ledwie uratować można było, a bryki późniey odkopywać ze śniegu musiano. Gdyby tak wielka masa śniegu miała przez odwilż nagle stopnieć, wtedy wszystkie strumienie i rzeczki górne wozbraćby koniecznie musiały.

— P. Besch z Obertoggenburg (w Szwajcaryi) uczeń sławnego mechanika Bodmerra z Zurich, teraz w Anglii bawiącego, ofiaruje się budować statek, który bez pary za pomocą tylko mechanizmu niewiele rękami kierowanego, w każdéy godzinie 30000 stop Francuzkich upłynąć potrafi. Wiatr przeciwny powiększa szybkość statku. (*G. B.*)